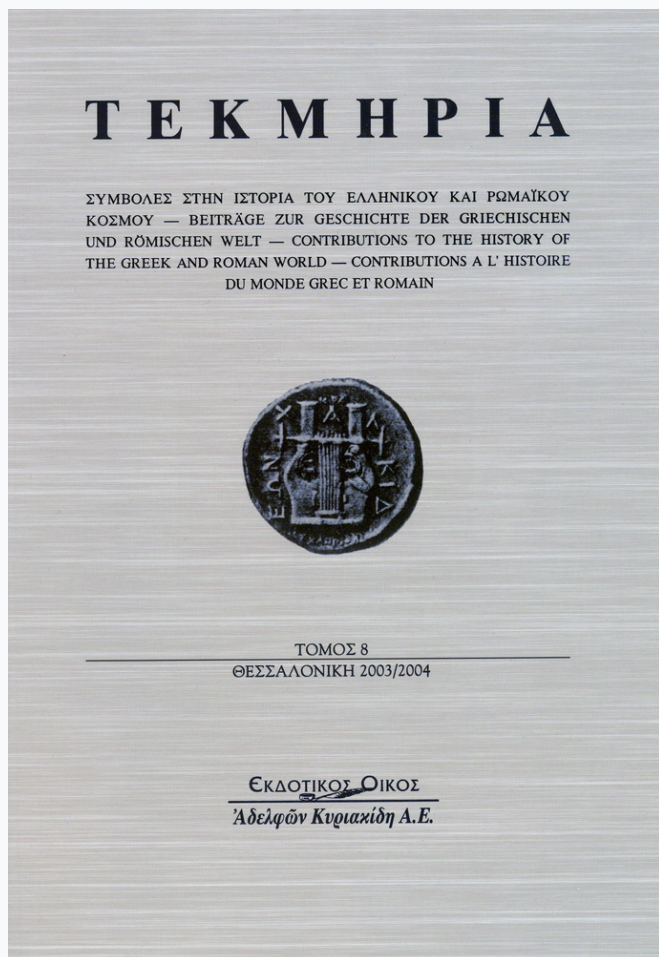


Tekmeria

Vol 8 (2003)



**Δύο ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές ἀπὸ τὴν ἀρχαία
Μυγδονία**

Β. ΜΙΣΑΗΛΙΔΟΥ-ΔΕΣΠΟΤΙΔΟΥ

doi: [10.12681/tekmeria.191](https://doi.org/10.12681/tekmeria.191)

To cite this article:

ΜΙΣΑΗΛΙΔΟΥ-ΔΕΣΠΟΤΙΔΟΥ Β. . (2003). Δύο ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές ἀπὸ τὴν ἀρχαία Μυγδονία. *Tekmeria*, 8, 61–70.
<https://doi.org/10.12681/tekmeria.191>

ΔΥΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΓΔΟΝΙΑ

Στὴν παροῦσα ἐργασία δημοσιεύονται δύο ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές πού προέρχονται ἀπὸ δύο περιοχές τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς ἀρχαίας Μυγδονίας. Ἡ πρώτη ἀνακαλύφθηκε πρόσφατα στὴ Νέα Φιλαδέλφεια καὶ ἡ δεύτερη, πού παραδόθηκε πρὶν ἀρκετὰ χρόνια στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Θεσσαλονίκης, βρέθηκε στὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο.

I

Τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὸ 1995 μέχρι τὸ 2001 διενεργήθηκε στὴ Νέα Φιλαδέλφεια τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης ἐντατικὴ ἀνασκαφικὴ ἐρευνα μὲ ἀφορμὴ τὴν κατασκευὴ νέου τμήματος τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης-Ἀλεξανδρούπολης στὸ Γαλλικὸ ποταμό¹. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ αὐτὴ ἤρθαν στὸ φῶς οἰκιστικὰ κατάλοιπα καὶ νεκροταφεῖα, πού ἀνήκουν σὲ διάφορες χρονικὲς περιόδους. Ἀνάμεσα στίς ἀρχαιότητες πού ἀνασκάφηκαν εἶναι καὶ ἓνα τμῆμα τοῦ νεκροταφείου τῶν ἀρχαϊκῶν, κλασσικῶν καὶ πρώιμων ἑλληνιστικῶν χρόνων, τὸ ὁποῖο ἀνήκει στὸν οἰκισμό πού εἶχε ἐγκαθιδρυθεῖ στὴν παρακείμενη τοῦ νεκροταφείου «Τράπεζα»².

Στὰ εὐρήματα τοῦ νεκροταφείου αὐτοῦ συγκαταλέγεται καὶ μιὰ ἐπιτύμβια στήλη πού βρέθηκε κατὰ τὴν ἀνασκαφικὴ περίοδο τοῦ 1997, καὶ ἡ ὁποία εἶχε χρησιμοποιηθεῖ σὲ δευτέρη χρῆση ὡς τμῆμα τοῦ τοιχώματος τοῦ τάφου. Συγκεκριμένα ἀποτελοῦσε μιὰ ἀπὸ τίς δύο πλάκες πού ἀπάρτιζαν τὸ βόρειο τοίχωμα τοῦ κιβωτιόσχημου, γυναικείου πιθανόν, τάφου ἀρ. 165 καὶ εἶχε τοποθετηθεῖ πλαγιαστά μὲ τὴν ἐνεπίγραφη πλευρὰ τῆς στὴν ἐξωτερικὴ πλευρὰ τοῦ κιβωτίου. Θὰ πρέπει ἐδῶ νὰ ἐπισημανθεῖ ὅτι ἡ ἐπιτύμβια αὐτὴ στήλη εἶναι ἡ μοναδικὴ ἐνεπίγραφη πλάκα πού βρέθηκε ὄχι μόνο στὸ νεκροταφεῖο, τοῦ ὁποῖου ἔχουν

1. Γιά συνοπτικὴ παρουσίαση τῆς ἀνασκαφῆς βλ. Β. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, *ΑΕΜΘ* 9 (1995) 311 κέ., *BCH* 122 (1998) 861 κέ., *ΑΕΜΘ* 12 (1998) 259 κέ. Βλ. ἀκόμη Β. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, *ΑΔ* 50 (1995) Χρον. Β2, 470 κέ., *ΑΔ* 51 (1996) Χρον. Β2, 443 κέ., καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν ὑπὸ ἔκδοση *ΑΔ* 52 (1997) Χρον., 53 (1998) Χρον., 54 (1999) Χρον.

2. Γιά τὴν Τράπεζα τῆς Νέας Φιλαδέλφειας βλ. L. Rey, *BCH* 41-43 (1917-1919) 64 κέ.

άνασκαφεί πάνω από 170 τάφοι, αλλά και σ' ολόκληρη την ανασκαφική έρευνα στη Νέα Φιλαδέλφεια.

Η επιτύμβια στήλη που φυλάσσεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Θεσσαλονίκης και φέρει τον αριθμό Εύρετηρίου 20393, είναι από ντόπιο γκρίζο σκληρό λίθο. Είναι συγκολλημένη από δύο κομμάτια και έχει τις εξής διαστάσεις: Ύψος: 0,65 μ. Πλάτος: 0,30-0,35 μ. Πάχος: 0,15 μ. Η πρόσθια όψη της στο μεγαλύτερο μέρος είναι άδρα δουλεμένη με βελόνι. Μόνο το κάτω μέρος της είναι σχετικά λείο. Η πίσω όψη της είναι επίσης άδρα δουλεμένη και σχετικά λεία. Με πρόχειρη επεξεργασία έχουν λαξευτεί και οι άκμές των γωνιών της πλάκας που δεν είναι ευθύγραμμες, ενώ χωρίς καθόλου επεξεργασία φαίνεται ότι αφέθηκαν οι πλαϊνές όψεις της στήλης. Η επιγραφή βρίσκεται στο πάνω μέρος της κύριας όψης, ενώ το κάτω μέρος της στήλης προοριζόταν για τη στερέωσή της στο έδαφος.

Η επιγραφή είναι κάπως αδέξια γραμμένη. Γίνεται προσπάθεια από το χαρακτήρα να τηρηθεί ή στοιχηδόν διάταξη των γραμμάτων, ή όποια όμως δεν επιτυγχάνεται στα τελευταία γράμματα των στίχων. Το ύψος των γραμμάτων κυμαίνεται από 4 έως 7 εκ. και τα διάστιχα 1,5-2 εκ. (Εικ. 1-2).

Ἡγήσιπ<π>-
ος Ἐπικ-
έροδους

Στο όνομα Ἡγήσιππος ο χαρακτήρας ξέχασε το δεύτερο Π, το οποίο πρόσθεσε εκ των υστέρων στο διάστιχο. Σχετικά με τη μορφή των γραμμάτων παρατηρούμε τα εξής: το *ἦ*τα έχει ευθύγραμμη την οριζόντια κεραία· το *σῆ*γμα έχει λοξές τις εξωτερικές κεραίες. Στο *πῖ* ή δεξιά κάθετη κεραία είναι βραχύτερη από την αριστερή. Το *ομικρον* είναι σχετικά μεγάλο, σχεδόν ισοϋψές με το *δέλτα*. Οι κεραίες του *κάπα* είναι συμμετρικές.

Τα γράμματα της επιγραφής οδηγούν σε μία χρονολόγηση στα μέσα ή στο τρίτο τέταρτο του 4ου αι. π.Χ. Ἀνάλογο τύπο γραφής βρίσκουμε στη Μακεδονία σε ψηφίσματα και ώνές των μέσων του 4ου αι. π.Χ.³. Με τη

3. Παραπλήσια γράμματα βρίσκουμε π.χ. στην επιγραφή με τη συνθήκη συμμαχίας του Φιλίππου Β' με τους Χαλκιδείς, βλ. D. M. Robinson, «Inscriptions from Olynthus», *TAPhA* 65 (1934) 103 κέ. και την ώνή από την Ἀθυτο, βλ. B. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, «Ὡνή από την Ἀθυτο», στο: Α' Πανελλήνιο Συνέδριο Ἐπιγραφικῆς, Θεσσαλονίκη 22-23 Ὀκτ. 1999, Θεσσαλονίκη 2001, 79 κέ.

χρονολόγηση αυτή συμφωνούν και τα ανασκαφικά δεδομένα, για τα όποια πρέπει να παρατηρήσουμε τα εξής:

α) Ο τάφος 165 στον οποίο χρησιμοποιήθηκε ή ενεπίγραφη πλάκα σε δεύτερη χρήση ως τοίχωμα, δεν περιείχε χρονολογημένα ευρήματα⁴. Ωστόσο, όρισμένα στοιχεία μās επιτρέπουν να προσδιορίσουμε το χρονολογικό πλαίσιο της κατασκευής του. Θά πρέπει να θεωρήσουμε βέβαιο ότι είναι μεταγενέστερος από το δεύτερο τέταρτο του 4ου αι. (terminus post quem), επειδή κάτω από αυτόν βρίσκεται άλλος τάφος (αρ. 176) που χρονολογείται από τα κτερίσματα στα χρόνια αυτά⁵. Συνεπώς ο τάφος 165 κατασκευάστηκε αφού λησμονήθηκε ή θέση του παλαιότερου τάφου 176.

β) Οί νεώτεροι τάφοι στο τμήμα του νεκροταφείου που βρέθηκε ή επιγραφή χρονολογούνται το αργότερο στο τελευταίο τέταρτο του 4ου αι. π.Χ. Η χρονολόγηση αυτή στηρίζεται κυρίως στην κεραμική και στα νομίσματα που βρέθηκαν μέσα σ' αυτούς. Συνεπώς, και ο τάφος 165 μπορεί να χρονολογηθεί στην ίδια περίοδο, το πιθανότερο δηλαδή στο τελευταίο τέταρτο του 4ου αι. π.Χ. (terminus ante quem).

γ) Θά πρέπει να υποθέσουμε ότι κάποια χρονική απόσταση, τουλάχιστον μιὰ εικοσαετία, μεσολαβεί ανάμεσα στην πρώτη χρήση της επιγραφής ως επιτύμβιο μνημείο και στη δεύτερη ως τοίχωμα ενός μεταγενέστερου τάφου. Συνεπώς ή επιγραφή μπορεί από τα ανασκαφικά δεδομένα να χρονολογηθεί στα μέσα ή στις αρχές του γ' τεταρτου του 4ου αι. π.Χ.

Τα πρόσωπα της επιγραφής δεν είναι γνωστά από άλλες πηγές. Το όνομα Ἡγήσιππος, στο οποίο το συνθετικό *-ιππος* το σχετίζει ἔμμεσα με την αριστοκρατική τάξη των ιππέων⁶, είναι ένα πανελλήνιο όνομα⁷ που απαντᾷ στη

4. Η νεκρή (:) φορούσε μόνο ένα χάλκινο ψέλιο, το οποίο είναι δύσκολο να χρονολογηθεί με ακρίβεια.

5. Στο τάφο αυτό έχουν βρεθεί: α) ένα νόμισμα Ἀμύντα Γ' (393-370/69 π.Χ.): για παρόμοιο νόμισμα βλ. π.χ. H. Gaebler, *Die Antiken Münzen von Makedonia und Paionia* III.2, 1935, αρ. 7, πίν. 30, και β) ένας μελαμψαφής σκύφος: για παρόμοιο παράδειγμα βλ. π.χ. B. A. Sparkes-L. Talcott, *Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th centuries B.C., The Athenian Agora* XII, 1970, 260, αρ. 350, πίν. 16.

6. L. Dubois, «Hippolytos and Lysippos», στο: S. Hornblower-E. Matthews (ἐκδ.), *Greek Personal Names. Their Value as Evidence*, Ὁξφόρδη 2000, 41 κέ. και κυρίως 45.

7. *LGPN* I-IIIb s.v. 21 παραδείγματα προέρχονται από την Ἀθήνα, ἐνῶ το όνομα απαντᾷ ἀρκετά συχνά (συνολικά 22 παραδείγματα) στα νησιά του Αἰγαίου, Ἀμοργό, Χίο, Εὔβοια, Θάσο, στη Βοιωτία, στη Φωκίδα και στη Θεσσαλία.

Μακεδονία ήδη από τις αρχές του 4ου αϊ. π.Χ.⁸. Τò ὄνομα τοῦ πατέρα τοῦ νεκροῦ Ἐπικέρδης ἀπαντᾷ στήν Ἀθήνα στόν 4ο αϊ. π.Χ.⁹, ἐνῶ ἕνας Ἐπικέρδης ἀπό τήν Κυρήνη τιμήθηκε ἀπό τοὺς Ἀθηναίους γιά τή βοήθεια πού τοὺς πρόσφερε κατά τή διάρκεια τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου¹⁰. Ὡς πρὸς τήν ἐθνικότητα τοῦ νεκροῦ θὰ πρέπει νά ἐπισημάνουμε ὅτι ἡ ἔλλειψη ἀναφορᾶς ἐθνικοῦ πιθανόν δηλώνει ὅτι ὁ νεκρὸς δέν ἦταν ἔμπορος, ἀποικὸς ἢ ξένος, ἀλλὰ ντόπιος στήν περιοχή τῆς Νέας Φιλαδέλφειας.

II

Τὸ 1972 βρέθηκε στόν Ἅγιο Ἀθανάσιο τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης μιὰ ἀκόμα ἐνεπίγραφη στήλη. Ὅπως ἀναφέρεται στὸ εὑρετήριο τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Θεσσαλονίκης, στὸ ὁποῖο καταγράφηκε τὸ μνημεῖο μὲ τὸν ἀριθμὸ 11453, προέρχεται ἀπὸ τὸ κτῆμα Παπαγεωργίου. Περισσότερα στοιχεῖα προέλευσης δέν ἀναφέρονται· ἔτσι δέν εἶναι δυνατόν νά προσδιορίσουμε ἐπακριβῶς τήν περιοχή εὑρεσης τῆς στήλης. Ὡστόσο, δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο πού ἐκτείνεται στήν ἀγροτική περιοχή τῆς σύγχρονης κωμόπολης¹¹.

8. Ἐνας Μνησαγόρας Ἡγήσιππου ἀναφέρεται σὲ ἐπιτύμβια στήλη τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου αϊ. π.Χ. ἀπὸ τήν Ἀργίλο· βλ. Μ. Β. Hatzopoulos, *Macedonian Institutions under the Kings, I. A Historical and Epigraphic Study*, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 22, Ἀθήνα 1996 192 σημ. 9 (στὸ ἐξῆς: Hatzopoulos, *Institutions*). Ἐνας Ἡγήσιππος Νικοξένου εἶναι ἱερέας τῶν Καλινδοίων τὸ 330/29 π.Χ. Ἐνας Ἡγήσιππος, ἱστορικός τοῦ β' μισοῦ τοῦ 4ου αϊ. π.Χ. πού ἔγραψε *Παλληνιακά*, κατάγεται ἀπὸ τὴ Μυκήβερνα. Βλ. Α. Tataki, *Macedonians Abroad. A Contribution to the Prosopography of Ancient Macedonia*, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 26, Ἀθήνα 1998, 119. Βλ. ἀκόμη καὶ Μ. Hatzopoulos, «“L” histoire par les noms” in Macedonia», στό: S. Hornblower-E. Matthews (ἐκδ.), *Greek Personal Names. Their Value as Evidence*, Ὁξφόρδη 2000, 105.

9. *LGPN* II s.v., *IG* II² 11043.

10. *RE* s.v., *IG* I³ 125 στ. 1,6.

11. Γιά τὸ νεκροταφεῖο βλ. Φ. Πέτσας, *Μακεδονικά* 9 (1969) 167 κέ., *Μακεδονικά* 15 (1975) 174 κέ. καὶ *ΑΔ* 22 (1967) 399 κέ., Μ. Τσιμπίδου-Αὐλωνίτη, *ΑΕΜΘ* 6 (1992) 369 κέ., *ΑΕΜΘ* 7 (1993) 251 κέ., *ΑΕΜΘ* 8 (1994) 231 κέ., *ΑΕΜΘ* 9 (1995) 301 κέ., καὶ *ΑΕΜΘ* 10Α (1996) 427 κέ. Ὁ οἰκισμὸς μὲ τὸν ὁποῖο σχετίζεται τὸ νεκροταφεῖο αὐτὸ ἐντοπίζεται στὴ γνωστὴ τούμπα Τόψιν τοῦ Δημοτικοῦ διαμερίσματος Γέφυρας. Βλ. Μ. Τσιμπίδου-Αὐλωνίτου, *ΑΕΜΘ* 6 (1992) 369. Ἡ θέση αὐτὴ ταυτίζεται πιθανόν μὲ τὴν ἀρχαία Χαλάστρα. Βλ. Μ. Τιβέριος, *Εγνατία* 3 (1991-1992) 219 κέ. καὶ Τσιμπίδου, ὁ.π., 376.

Τὸ μνημεῖο, ἀπὸ χονδρόκοκκο μάρμαρο, εἶναι σπασμένο σὲ μερικὰ κομμάτια καὶ συγκολλημένο¹². Μικρὲς ἀποκρούσεις παρατηροῦνται ἀκόμη στὶς ἀκμὲς τῶν γωνιῶν του. Διαστάσεις: Ὑψος: 1,07 μ. Πλάτος: 0,315 μ. (πάνω)-0,35 μ. (κάτω). Πάχος: 0,065 μ. (πάνω)-0,09 μ. (κάτω). Ἡ μπροστινὴ ὄψη εἶναι σχετικὰ λεία, ἐνῶ ἀπὸ τὰ σημάδια φαίνεται ὅτι ἔχει δουλευτεῖ μὲ ντισιλίδικο. Τὸ κάτω μέρος της, ποὺ προοριζόταν νὰ στερεωθεῖ στὸ ἔδαφος, εἶναι χονδροδουλεμένο σὲ ὕψος 0,105 -0,11 μ. Ἡ πίσω ὄψη εἶναι χονδροδουλεμένη μὲ βελόνι. Ὁ κορμὸς τῆς στήλης παρουσιάζει ἐλαφρὰ μείωση πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἐπιστέφεται ἀπὸ ἓνα ἀπλὸ ἀέτωμα, πλάτους: 0,36 μ., ὕψους: 0,155 μ., πάχους: 0,07 μ., τὸ ὁποῖο στὶς τρεῖς γωνίες του φέρει ἀνθήμια. Τόσο τὸ ἀέτωμα ὅσο καὶ τὰ ἀνθήμια εἶναι ἀπέριττα χωρὶς ἀνάγλυφη διακόσμηση. Δὲν ἀποκλείεται βέβαια νὰ ἔφεραν γραπτὴ ἢ ὅποια δὲν σώζεται. Τὸ κεντρικὸ ἀνθῆμιο εἶναι πληρὲς καὶ μὲ μιὰ χαρακτὴ κάθετη γραμμὴ χωρίζεται σὲ δύο μέρη, ἐνῶ τὰ γωνιαῖα εἶναι μισά. Καὶ τὰ τρία φέρουν στὴ βάση τους ἓνα ἑξέχον μέλος, σχηματοποίηση τῶν ἐλίκων ποὺ συνήθως ἐκφύονται κάτω ἀπὸ τὰ ἀνθήμια. Ἡ μετάβαση ἀπὸ τὸν κορμὸ τῆς στήλης στὸ ἀέτωμα γίνεται μὲ ἓνα ἀπλὸ κυρτὸ κυμάτιο ὕψους 0,025 μ.¹³.

Στὸ πάνω μέρος τοῦ κορμοῦ τῆς στήλης, λίγο χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἐπίστεψη εἶναι χαραγμένη σὲ ἓνα στίχο ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή: Ὑψος γραμμάτων: 0,02-0,024 μ.· μόνο τὸ ὀμικρον ἔχει ὕψος 0,007 μ. (Εἰκ. 3).

12. Γιὰ τὴν πρώτη παρουσίαση τῆς επιτύμβιας στήλης βλ. Β. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, *Ἐπιγραφές Μακεδονίας*, Θεσσαλονίκη 1997, 69 ἀρ. 65. Ἐκεῖ ἐκ παραδρομῆς τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ γράφτηκε μὲ ἓνα Ν. Ὁ Hatzopoulos, *Institutions*, 211 κάνει ἀναφορὰ στὰ ὀνόματα ποὺ ἀναγράφονται στὴν παραπάνω επιτύμβια στήλη θεωρώντας ὅτι ἀνήκουν στὸ ὀνοματολόγιο τῆς Ἡράκλειας μὲ τὴν ὁποία ταυτίζεται κατὰ τὴν ἀποψὴ του ἡ Τούμπα Τόψιν· βλ. σχετικὰ L. Gounaropoulou-M. B. Hatzopoulos, *Les milliaires de la Voie Egnatienne entre Héraclée des Lyncestes et Thessalonique*, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 1, Ἀθήνα 1985, 62-71.

13. Ἡ ἐπίστεψη αὐτὴ εἶναι συνηθισμένη στὴ Μακεδονία ἥδη σὲ στήλες ποὺ χρονολογοῦνται στὸν 4ο αἰ. π.Χ. Πρὸβλ. π.χ. τὸ ἀέτωμα μιᾶς στήλης ἀπὸ τὴ Βέροια. *I. Beroia*, 139, ἢ τὶς ἐπιστέψεις τῶν επιτυμβίων στηλῶν ἀπὸ τὴ Βεργίνα· βλ. Χρ. Σααστόγλου-Παλιαδέλη, *Τὰ ἐπιτάφια μνημεῖα ἀπὸ τὴ Μεγάλῃ Τούμπα τῆς Βεργίνας*, ἀδημ. διδ. διατριβή, Θεσσαλονίκη 1984, 65 κέ. καὶ 131 κέ. ἀρ. 5 καὶ 15, πίν. 14 καὶ 34.

Μεννέας Πριάμος

Ἡ ἐπιγραφὴ σώζεται ὁλόκληρη. Τὰ γράμματα εἶναι χαραγμένα ἀραιὰ στὴν ἀρχὴ καὶ στριμώχνονται πρὸς τὸ τέλος τοῦ στίχου. Ἡ χάραξη ἐγίνε χωρὶς κανόνα καὶ ἔτσι τὰ τελευταῖα γράμματα βρίσκονται πλησιέστερα στὴν ἐπίστεψη ἀπ' ὅτι τὰ πρῶτα. Σχετικὰ μὲ τὴ μορφή τῶν γραμμάτων ἐπισημαίνουμε τὰ ἑξῆς: Τὸ *μῦ* ἔχει λοξὲς τὶς ἐξωτερικὲς του κεραῖες· τὸ *ἔψιλον* εἶναι συμμετρικὸ καὶ μιὰ φορὰ μὲ μικρότερη τὴν ἐσωτερικὴ του κεραία καὶ τὴν ἄλλη ἰσομεγέθεις κεραῖες. Τὸ *νῦ* ἔχει ἐλαφρὰ λοξὲς τὶς κάθετες κεραῖες του. Ἡ ὀριζόντια κεραία τοῦ *ἄλφα* εἶναι εὐθύγραμμη καὶ πλησιέστερα πρὸς τὴν κορυφὴ τὴ μιὰ φορὰ καὶ ἐλαφρὰ καμπύλη τὴ δεύτερη. Τὸ *πῖ* εἶναι ἰσοσκελές. Τὸ στρογγυλὸ μέρος τοῦ *ρῶ* εἶναι πολὺ μικρό. Πολὺ μικρὸ εἶναι καὶ τὸ *ὀμικρον*. Ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων ἡ ἐπιγραφὴ θὰ πρέπει νὰ χρονολογηθεῖ στὸ β' μισὸ τοῦ 3ου αἰ. π.Χ.¹⁴.

Τὰ πρόσωπα τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι ἄγνωστα ἀπὸ ἄλλου. Τὸ ὄνομα Μεννέας συναντᾶται συχνὰ στὸν ἑλληνικὸ κόσμῳ¹⁵, ἐνῶ ἐμφανίζεται καὶ στὴ Μακεδονία ἤδη ἀπὸ τὸν 4ο αἰ. π.Χ.¹⁶. Τὸ ὄνομα Πριάμος ἀπαντᾷ στὴν Ἀθήνα, τὴν Ν. Ἰταλία καὶ τὴ Φρυγία¹⁷.

ΙΣΤ' Ἐφορεία Προϊστορικῶν
καὶ Κλασσικῶν Ἀρχαιοτήτων

B. Μισαϊλίδου-Δεσποτίδου

14. Τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς μποροῦν π.χ. νὰ παραβληθοῦν μὲ τὰ γράμματα τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Δημητρίου στὸν Ἀρπαλο ἀπὸ τὴ Βέρεια ποὺ χρονολογεῖται τὸ 248 π.Χ. Βλ. M. B. Hatzopoulos, *Macedonian Institutions under the Kings. II. Epigraphic Appendix, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ* 22, Ἀθήνα 1996, 28 κέ., ἀρ. 8, πίν. VIII-XI (στὸ ἑξῆς: Hatzopoulos, *Institutions* II).

15. *LGN I*, II, IIIA, s.v.

16. Ἕνας Μεννέας Ἀσανόρου ἐμφανίζεται στὴ ὠνὴ οἰκίᾳ ἀπὸ τὴν Ἀμφίπολη (351/350 π.Χ.)· βλ. Hatzopoulos, *Institutions* II, ἀρ. 89. Σὲ κατάλογο τοῦ β' τετάρτου τοῦ 3ου αἰ. μ.Χ. ἀπὸ τὴ Βέρεια ἀναφέρεται κάποιος Μεννέας Οὔλπιος· βλ. *I.Beroia*, 136. Ἐπιπλέον Μεννείας εἶναι τὸ πατρώνυμο τοῦ Μακεδόνα Βούπαλγου ποὺ ἀναγράφεται σὲ ἐπιτύμβια στήλη ἀπὸ τὶς Φθιώτιδες Θῆβες· βλ. Tataki, ὁ.π. (σημ. 8), 284 καὶ 370 καὶ *IG IX*, 2, 174.

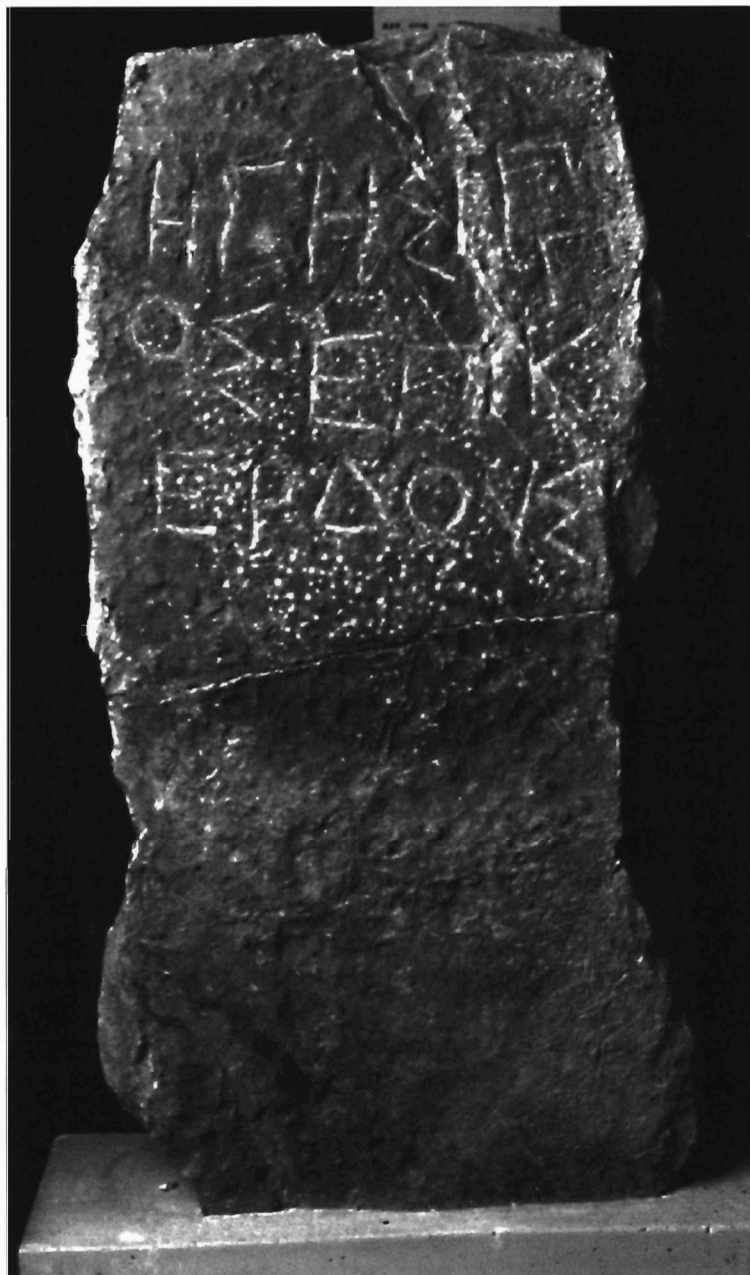
17. Βλ. *LGN* II, IIIA, s.v. καὶ *SEG XXVI* 1369.

SUMMARY

TWO GRAVE INSCRIPTIONS FROM ANCIENT MYGDONIA

The text published here refers to two grave inscriptions coming from two areas of the west part of ancient Mygdonia. The first inscription, which mentions the name of Hegesippos, son of Epikerdos, was found in 1997 in a rescue excavation at the ancient cemetery of Nea Philadelphieia. The slab was used as the side wall of a cist grave. Its primary use was obviously different. It was undoubtedly erected as a tombstone on an older grave, which we unfortunately cannot identify. The archaeological evidence of the cemetery supports the fact that the inscription dates to the middle or the early third quarter of the fourth century B.C. This is also supported by the letter forms. The lack of an ethnic name after the name of the dead indicates that the grave inscription probably concerns a native inhabitant of the region.

The second inscription, which mentions the name Menneas, son of Priamus, was found many years ago at the rural area of the village Hagios Athanasios. According to the letter forms the inscription dates to the second half of the third century B.C.

*Εἰκ. 1.*



Εἰκ. 2.

*Εἰκ. 3.*